

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

li.remissvar@regeringskansliet.se

cc: hans.nilsagard@regeringskansliet.se

2025-05-06

Remiss Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk

Yttrande över delbetänkandet ” Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk” (SOU 2024:91)

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet. I akademiens uppdrag ingår att avge yttranden beträffande utredningsförslag.

Delbetänkandet ”Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk” (SOU 2024:91) har remitterats av Landsbygds- och infrastrukturdepartementet. KSLA har följande synpunkter på det remitterade delbetänkandet.

Sammanfattning

Sverige och EU står inför geopolitiska förändringar utan motstycke i vår tid. I detta läge är det av yttersta vikt att Sverige stärker sin säkerhet, sin självständighet och sin motståndskraft. Lägg till detta en eskalerande klimatförändring som resulterar i ett alltmer akut behov av klimatanpassning av skogen. Biologisk mångfald är en viktig komponent för att öka ekosystemens motståndskraft, och stärkt ekosystemhälsa är i linje med ambitionerna i restaureringsförordningen.

Den svenska skogen och dess ägare kan bidra till detta genom att tillhandahålla mycket av det som samhället behöver för att fungera och stå starkt. För att bidra till minskat beroende av fossilbaserade material och energi samt skapa arbetstillfällen och välfärd behöver skogen brukas. En viktig förutsättning för att skogen i praktiken ska kunna bidra är att landets skogsägare är motiverade att aktivt sköta sina skogar.

KSLA har med oro noterat den allt större osäkerheten som uppkommit kring skogsägarnas möjlighet att bruka sin skog. Det förtroende som tidigare funnits mellan skogsägarna och staten, och som är en nödvändighet för att skogspolitiken som sektorspolitik ska fungera, har tagit skada av denna osäkerhet. Dessutom är tilliten mellan markägarna och ideell naturvård låg. Den skogliga värdekedjan består av flera led och osäkerhet i första ledet påverkar även de efterföljande.

KSLA vill peka på vikten av att styra fokus från att enbart handla om enskilda arter och fokusera på biotoper, funktioner, strukturer, dynamik och abiotiska förutsättningar (ex mikroklimat) och större landskapssammanhang. Där ser KSLA inte riktigt att utredningen kommit så långt i sina resonemang utan fokus ligger framförallt på det enskilda avverkningstillfället. Vi noterar också att utredningen främst fokuserar på skyddsvärd och icke-skyddsvärd skog, medan en diskussion om restaurering, biologisk mångfald och klimatanpassning saknas till stor del.

Kapitel 5 – Tydliggörande av samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken

KSLA ser positivt på ansatsen att skilja på avverkningsanmälan enligt skogsvårdslagen och samråd enligt miljöbalken samt att på detta sätt tidigare skilja mellan åtgärder som kräver mer resurser från myndigheter och verksamhetsutövare och åtgärder som kan hanteras utan samråd.

KSLA lägger stor vikt vid att den framtagna listan är uttömmande och särskiljer potentiellt skyddsvärda skogar från ordinära produktionsskogar. Definitionen av vad som är potentiellt skyddsvärd behöver tas på myndighetsnivå med geografiska prioriteringar. KSLA saknar i dag tydliga skrivningar för hur listan ska tas fram, vad den ska omfatta, hur revidering sker och hur listan ska tillämpas.

KSLA ser positivt på utredarens förslag om att bryta sekretessen mot berörd markägare avseende djur och växter med särskilt behov av skydd.

KSLA saknar ett resonemang om att den uttömmande listan kan ligga till grund för prioriteringar på landskapsnivå, att det finns en möjlighet för myndigheter att se mer på behov av skydd och restaurering samt göra prioriteringar, i stället för att enbart vara reaktiva i sina beslut. KSLA anser att listan på sikt borde kunna kombineras i prioriteringshänseende med den kunskapssammanställning som görs i Skogsstyrelsens och Naturvårdsverket regi samt de habitatmodeller som nämns i utredningen.

KSLA ser en utmaning i att skapa en tillräckligt uttömmande lista över områden som det ska samrådas om för att uppfylla lagar samt förväntningar från intressenter. Om listan inte anses leva upp till de förväntningar som finns så riskerar man att hamna i en situation där ytterligare konflikter inom skogsbruket flyttas ut i skogen där brukare ställs mot intresseorganisation på samma sätt som i dagens oklara läge.

KSLA är tveksamt till att ansvaret för att hamna rätt mellan avverkningsanmälan och samråd helt och hållet ligger på markägaren och att det är svårt att se vilka konsekvenser ett misstag skulle kunna få för den enskilde markägaren.

KSLA saknar en analys av vad ett samråd i praktiken skulle kunna innebära. Innebär ett samråd per automatik att det blir inskränkningar i brukandet och hur kan detta i så fall göras förutsägbart? En förutsägbarhet i vad som gäller skogsbruk bör utan tvivel vara en av de viktigaste grundsatserna i en ny ordning.

KSLA saknar även en analys över hur artskyddet ska spela in i den uttömmande listan utifrån den artskyddsutredning som är under framtagande på Regeringskansliet. Skydd för och hänsyn till enskilda hotade arter är något av den största konfliktytan i dag och det är i princip omöjligt att bedöma förslaget med den uttömmande listan utan att ha kunskap om vad som händer i artfrågan framöver.

Kapitel 6 – Arealgräns för krav på underrättelse om avverkning

KSLA ställer sig bakom utredningens slutsatser och förslag att inte ändra arealgränsen för krav på avverkningsanmälan. Kopplingen till krav- och kontrollfunktioner från EU är relevant och en höjning av arealgränsen riskerar att andra kontrollsystem måste införas vilket kan komma att innebära andra komplikationer.

KSLA hade dock gärna sett att utredningen gjort en bedömning om det går att förenkla processen kring avverkningsanmälan för landets många små och mindre aktiva skogsägare. Förslagsvis genom att lätta på kravet om avverkningsanmälan för åtgärder på över en hektar för markägare med innehav mindre än 20 hektar. KSLA ser en möjlighet att en lättnad av det här slaget hade fått ned den genomsnittliga hyggesstorleken och samtidigt minskat den administrativa bördan för berörda myndigheter som kunde öka sitt fokus på stödjande arbete.

Kapitel 7 – Övriga åtgärder med krav på underrättelse

KSLA är positivt till förslaget att skogsbränsleuttag (i form av grot, grenar och toppar) inte ska omfattas av kravet på underrättelse enligt 12§ SVL. Grot-uttag är i dag en del av gängse skogsbruk, där underrättelsen i princip blir utan praktisk betydelse då aktörerna oavsett om de angivit att uttag ska göras eller inte har tydliga rutiner för när man tar ut grot utifrån bärighet och markens beskaffenhet. Då uttaget inte heller har visat sig ha någon större negativ påverkan på vare sig tillväxt eller biologisk mångfald ser KSLA detta som ett verkningslöst administrativt krav som därför bör tas bort. KSLA ser även positivt på utredarens förslag att ta bort dikesrensning från listan på samrådspliktiga åtgärder utifrån att dikesrensning redan omfattas av miljöbalken.

När det gäller maskinell gödsling, maskinell askåterföring samt framdragande av skogsbilvägar längre än 300 m så ser KSLA positivt på att dessa åtgärder ska omfattas av underrättelseplikten enligt skogsvårdslagen och noterar att det i utredarens förslag även fortsättningsvis ska vara krav på samråd enligt miljöbalken i de fall där dessa åtgärder medför väsentlig ändring av naturmiljön.

Kapitel 8 – En ny syn på ädellöv

KSLA ser positivt på den föreslagna förändringen när det gäller synen på ädellöv i lagstiftningen. Att skapa en reglering som snarare är framtidsytande och skapar incitament för ädellöv än fokuserar på restriktioner har större förutsättningar att skapa större intresse och har potential att tydligare involvera ädellövskogen i skogsbruket. Detta är positivt inte minst ur ett klimatperspektiv när klimatförändringarna flyttar ädellövskogens utbredningsområde norrut. KSLA ser även att detta förslag kan ge positiva effekter inom klimatområdet.

Det finns dock frågetecken kring finansieringen av detta förslag och det är avgörande att, som utredaren poängterar, nationella arealmål och en budget som matchar dessa mål tas fram. KSLA ställer sig tveksam till att en ökande satsning på ädellöv ska tas från en redan ansträngd budget för skydd av värdefull natur.

Kapitel 9 – Hantering av underrättelser om skogliga åtgärder

KSLA står bakom utredningens syfte att skapa tydliga förenklingar och utifrån detta är förslaget med förkortad tid för avverkningsanmälan väl i linje med det syftet, detta under förutsättning att tillräcklig kunskap föreligger. KSLA ser att detta förslag skulle ha potential att minska kostnadsbasen för tillsyn hos Skogsstyrelsen då man kan fokusera på de ärenden där det verkligen behövs tillsyn och också göra processerna effektivare hos markägare. Denna förändring kräver dock att det finns ett förtroende mellan skogsägare, myndighet och allmänhet/ideell naturvård.

Förslaget är attraktivt i så måtto att en majoritet av de avverkningsanmälningar som inkommer till Skogsstyrelsen inte behöver någon ytterligare tillsyn. Med 10 dagars väntetid för de enklare fallen blir systemet mer effektivt för markägare och myndigheten då resurserna kan styras mot mer krävande områden. Ett ytterligare plus är att förslaget sannolikt kommer att innebära att man slipper en massa avverkningsanmälningar som skickas in i god tid men som i slutändan inte är aktuella för avverkning och att de avverkningsanmälningar som skickas in sannolikt blir mer noggranna och tydliga.

KSLA ställer sig tveksam till realismen i de slutsatser som ligger bakom förslaget. För det första bygger detta förslag på att man verkligen genomför förslagen i kapitel 5 som handlar om att skilja på anmälan om samråd enligt miljöbalken från avverkningsanmälan med alla frågetecken som rör den uttömmande listan. För det andra måste det automatgranskningssystem som ska sälla ut ansökningarna vara på plats och tillräckligt bra för att innebära den kostnadsbesparing man hoppas på.

KSLA föreslår att man under en övergångsperiod, då man tar fram ett väl utformat system för identifiering av samrådsområden, behåller 6-veckorsregeln.

KSLA ser en stor osäkerhetsfaktor i frågan kring allmänhetens möjlighet att anmäla för tillsyn enligt miljöbalken efter tidsfristen på 10 dagar och vad detta kommer att innebära i praktiken. Det vore mycket olyckligt om detta skulle skapa en ny praxis där anmälan för tillsyn blir mer regel än undantag på grund av tidsbrist inom de 10 dagarna. Ytterligare en risk är att detta innebär en ytterligare polarisering och skulle kunna leda till allt fler domstolsfall.

KSLA är positiv till att förtydliga i skogsvårdslagen att Skogsstyrelsen inte har någon skyldighet att agera på underrättelser enligt 14 § i skogsvårdslagen. Detta förtydligande skulle öka förutsägbarheten för skogsägare och bidra till en tydlighet vad gäller skillnader mellan områden som är föremål för samråd enligt miljöbalken och områden där samråd inte behövs enligt den uttömmande listan. KSLA ser också positivt på att ta bort dispens för särskilda skäl om, förslaget om 10 dagars tid för avverkningsanmälan går igenom.

Kapitel 10 – Kostnadsfördelning av kunskapsinhämtning

KSLA är positiv till förslaget att det inte endast ska falla på markägaren att bekosta kunskapsinhämtning inför en avverkning, särskilt då samhällets förväntningar på skogsekosystemen är under förändring.

KSLA ser en risk att förslaget skapar ett förhållningssätt där utförliga, och kostsamma, artinventeringar av specialister är det enda som räknas. Markägarnas egen kunskap om sin skog behöver tillvaratas, något som inte värderas idag.

KSLA saknar i förslaget en differentiering mellan stora och små markägare. Det borde vara möjligt att ställa högre krav på kostnad för kunskapsinhämtning på stora bolag jämfört med små privata markägare.

KSLA känner också en oro för att kunskap kring skogens ekologiska förutsättningar, exempelvis dynamik, strukturer, funktioner, mikroklimat och så vidare förbises i inventeringar med ett alltför tydligt fokus på enskilda arter.

KSLA saknar i förslaget en differentiering mellan stora och små markägare. Det borde vara möjligt att ställa högre krav på kostnad för kunskapsinhämtning på stora bolag jämfört med små privata markägare.

KSLA saknar en diskussion om vikten av kunskapsinhämtning i ett landskapsperspektiv. Det finns större rumsliga perspektiv som att populationsdynamiken inte bryr sig om fastighetsgränser, eller att det allmänna behöver ta ansvaret för att utvärdera den gröna infrastrukturen, behovet av restaurerande åtgärder, prioriteringar för avsättningar och så vidare i ett större perspektiv. KSLA efterlyser ett större myndighetsarbete som är mindre reaktivt och kopplat till åtgärder och mer förebyggande för att ta rätt beslut i en så pass komplicerad miljö.

Slutligen ställer sig KSLA frågande till hur resurser till detta ska komma att frigöras då detta förslag riskerar att bli kostsamt med artinventeringar som praxis inför avverkningar.

Kapitel 11 – Alternativa tillsynsmodeller

KSLA ställer sig bakom utredarens slutsatser när det gäller alternativa tillsynsmodeller. I dagsläget finns det inget attraktivt alternativ till rådande tillsynsmodell, detta kan dock behöva utredas vidare.

Kapitel 12 – Tillsyn över artskyddsfrågor i skogen

KSLA ser stora förenklingar kring tillsynsprocessen för alla inblandande med en myndighet som tillsynsmyndighet för artskyddsfrågor. KSLA ställer sig därför bakom utredarens förslag.

Kapitel 13 – Domstolsprocesser

KSLA ser positivt på att samla alla överklagansärenden till Mark- och miljödomstolen. De senaste årens praxis att överklaga till både Mark- och miljödomstolen och Förvaltningsrätten har inneburit stor osäkerhet och viss förvirring hos många inblandade.

KSLA anser att det är ett mycket bra förslag att införa krav på skoglig kompetens i mark och miljödomstolen.

KSLA ser också positivt på förslaget att Skogsstyrelsen ska kunna vara part i mark- och miljödomstolen för att underlätta handläggning och beslut.

Kapitel 14 – Ersättningsmodell

KSLA ser positivt på grundsatsen att markägare ska få ersättning vid inskränkningar av brukandet över en viss nivå (toleranstörskeln). KSLA kan dock vara lite tveksamma till den väg som utredningen valt att gå med att införa ett nytt skyddsinstitut och nya definitioner KSLA ställer sig därför, med viss tvekan, bakom utredarens förslag.

KSLA anser att en modell för skydd av skog som utgår från en ur samhällets perspektiv klok användning av skogen, där rådigheten och äganderätten i möjligaste mån bevaras hos markägaren skulle ge störst acceptans hos markägarkåren och lägst kostnad för staten.

KSLA ser att utredarens förslag om skogsmarksskyddsområden blir ett nytt och annorlunda skyddsinstitut och som sannolikt kommer att kräva en effektiv och resursstark skoglig myndighet. KSLA saknar en analys av de organisatoriska och ekonomiska behoven inom Skogsstyrelsen. Det finns en risk att anslagna budgetmedel

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

för skydd av skogsmark inte kommer att räcka till de önskade skogsmarksskyddsområdena och att detta skulle innebära att man från myndighetshåll tvingas skapa samma typ av långa väntetider och tillhörande osäkerhet som vi ser idag.

Bakgrund till KSLA:s ställningstagande avseende förslaget om en ny ersättningsmodell

Utredaren finner att uppdraget kräver ett förslag om en ny samlad och robust modell om ekonomisk ersättning vid inskränkningar i skogsbruket. Enligt förslaget ska ersättning utgå om begränsningen medför att sedvanligt skogsbruk avsevärt försvåras på berörd del av fastigheten. Med en ny lösning kan man undvika att laglighetsprincipen medför en snävare tillämpning av den föreslagna ersättningsrätten än vad som är avsett. Bestämmelser om bevarande av naturvärden, som medför att sedvanligt skogsbruk avsevärt försvåras på berörd del, ska utlösa en rätt för markägaren att kräva att det bildas ett s.k. skogsmarksskyddsområde. Utredaren är bekymrad över den pågående rättsutvecklingen i skogsbruket där den s.k. laglighetsprincipen kan leda till en försvagad ersättningsrätt, men överlämnar rättsutvecklingen på området till den fortsatta rättsutvecklingen.

Det hade enligt KSLA haft ett värde att sammanfatta hur ersättningsrätten i de areella näringarna dansats under de senaste decennierna. Egendomsskyddet och ersättningsrätten är av central betydelse för en trygg företagsutveckling och ämnesområdet har blivit så pass komplext att de skogliga aktörerna inte förstår innebörden eller kan förutse det rådande rättsläget. En genomgång hade kunnat ligga till grund för alternativa lösningar för att förbättra ersättningsrätten.

Ekonomiska resurser

Den ekonomisk analysen i utredningen känns otillräcklig och optimistisk. Det finns en risk att man underestimerar det extra tillskott som skulle krävas för staten dels i form av resurser, dels när det gäller ersättning till markägare. Om förslagen blir verklighet men utan tillförsel av resurser riskerar man att hamna i en situation liknande dagens där långa väntetider och oklara prioriteringar inom myndigheterna innebär stora osäkerhetsfaktorer för alla inblandade.

Stockholm, dag som ovan

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Inger Andersson
Akademiens preses

Jan Stenlid
Akademiens vice preses

Peter Normark
Akademiens sekreterare och VD

Document history

COMPLETED BY ALL:

07.05.2025 10:38

SENT BY OWNER:

Kungl Skogs- och Lantbruksakademien · 06.05.2025 15:00

DOCUMENT ID:

ryNixuKPeee

ENVELOPE ID:

SyflxutPxgl-ryNixuKPeee

DOCUMENT NAME:

2025-05-06 KSLAs yttrande Ett tydligt regelverk för aktivitet skogsbruk (LI2024-02430).pdf

6 pages

Activity log

RECIPIENT	ACTION*	TIMESTAMP (CET)	METHOD	DETAILS
Peter Normark peter.normark@ksla.se	 Signed Authenticated	06.05.2025 15:13 06.05.2025 15:11	Email Low	IP: 31.15.43.146 IP: 31.15.43.146
Inger Andersson preses@ksla.se	 Signed Authenticated	06.05.2025 17:33 06.05.2025 17:32	Email Low	IP: 51.20.83.245 IP: 51.20.83.245
Jan Stenlid vicepreses@ksla.se	 Signed Authenticated	07.05.2025 10:38 07.05.2025 10:38	Email Low	IP: 90.129.223.156 IP: 90.129.223.156

* Action describes both the signing and authentication performed by each recipient. Authentication refers to the ID method used to access the document.

Custom events

No custom events related to this document

Verified ensures that the document has been signed according to the method stated above. Copies of signed documents are securely stored by Verified.

To review the signature validity, please open this PDF using Adobe Reader.

GDPR
compliant

eIDAS
standard

PAdES
sealed